

รายงานความก้าวหน้าในการดำเนินงาน (พฤษภาคม 2566 – กุมภาพันธ์ 2567)
 โครงการมาตรการลดความเหลื่อมล้ำทางการศึกษา จังหวัดราชบุรี (Zero Dropout)

โครงการมาตรการลดความเหลื่อมล้ำทางการศึกษา จังหวัดราชบุรี (Zero Dropout) ในช่วงเดือน พฤษภาคม 2566 – กุมภาพันธ์ 2567 มีการดำเนินงานอย่างต่อเนื่องทั้งในมิติของการขับเคลื่อนกลไกระดับ จังหวัด การจัดทำฐานข้อมูล Zero Dropout จังหวัดราชบุรี และการดำเนินกิจกรรมกับกลุ่มเป้าหมาย ดังนี้

1. การขับเคลื่อนให้เกิดกลไกระดับจังหวัดเพื่อการแก้ปัญหาอย่างยั่งยืนในพื้นที่

กองทุนเพื่อความเสมอภาคทางการศึกษา (กสศ.) ร่วมกับภาคีเครือข่าย ระดมความร่วมมือในจังหวัด ราชบุรี เพื่อให้เกิดการทำงานเชิงบูรณาการแก้ปัญหาความเหลื่อมล้ำทางการศึกษาในระดับพื้นที่อย่างยั่งยืน โดยเข้าร่วมหารือกับหน่วยงานต่าง ๆ และนำมาสู่การจัดตั้งสมัชชาการศึกษาจังหวัดราชบุรี ซึ่งมีทิศทางแผนการ ขับเคลื่อนการศึกษาจังหวัดราชบุรีออกเป็น 5 แนวทางประกอบด้วย 1) โรงเรียนในโครงการกองทุนเพื่อ การศึกษา 2) Zero dropout การลดความเหลื่อมล้ำทางการศึกษา/ความเสมอภาคทางการศึกษา 3) ศูนย์การ เรียนรู้/แหล่งเรียนรู้ 4) การจัดการอาชีวศึกษาระบบทวิภาคีคุณภาพสูง ระดับจังหวัด และ 5) การพัฒนาเด็ก ปฐมวัย

สมัชชาการศึกษาจังหวัดราชบุรี ร่วมกันขับเคลื่อนวาระ Zero Dropout เด็กทุกคนต้องได้เรียนทั้งจังหวัด สร้างพื้นที่ทำงานร่วมกันระหว่างหน่วยงานที่จัดการศึกษาทุกประเภท และทุกภาคส่วนในจังหวัดราชบุรี เพื่อแก้ปัญหาความเหลื่อมล้ำทางการศึกษาอย่างยั่งยืน สำหรับวาระพื้นที่เรียนรู้ตบโจทย์ชีวิตของจังหวัดราชบุรี เป็นการมุ่งสนับสนุนให้เกิดรูปแบบการเรียนรู้ทางเลือกที่ยืดหยุ่น สามารถตอบสนองความต้องการและปัญหาที่แตกต่างกันของผู้เรียนรายบุคคล โดยเฉพาะกลุ่มเด็กยากจน ด้อยโอกาส และกลุ่มที่มีปัญหาเฉพาะ เช่น เด็กเร่ร่อน เด็กตั้งครรถ์ในวัยเรียน เด็กพิการ เด็กที่มีความต้องการพิเศษด้านการเรียนรู้ เด็กที่มีปัญหาพฤติกรรม เด็กชาติพันธุ์ ให้สามารถเข้าถึงการเรียนรู้ได้อย่างเท่าเทียมและเสมอภาค

สำหรับวาระการพัฒนาเด็กปฐมวัย ได้มีการการประชุมหรือแนวทางการดำเนินงานขับเคลื่อนกลไกพัฒนาการศึกษาและการดูแลช่วยเหลือเด็กปฐมวัยจังหวัดราชบุรี ในวันที่ 15 กันยายน 2566 ณ ห้องประชุม ชั้น 7 สำนักงานศึกษาธิการจังหวัดราชบุรี ทั้งนี้ ที่ประชุมได้ระบุถึงความท้าทายของการทำงานด้านเด็กปฐมวัยว่าแม้จะมีหน่วยงานที่รับผิดชอบหลายหน่วยงาน แต่ยังคงไม่สามารถบูรณาการข้อมูลและการดำเนินงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ โดยปัญหาด้านเด็กปฐมวัยที่พบในจังหวัด เช่น ปัญหาครอบครัวแหวงกลาง เด็กอยู่กับพ่อเลี้ยง แม่เลี้ยง ความรุนแรงในครอบครัว ความเข้าใจที่คลาดเคลื่อนของผู้ปกครองในการเร่งอ่านเขียนให้กับเด็กปฐมวัย ซึ่งมีโรงเรียนบางแห่งสามารถเป็นต้นแบบในการเตรียมความพร้อมโดยไม่เร่งอ่านเขียนได้ เช่น โรงเรียนอนุบาลราชบุรี

ที่ประชุมได้เสนอแนวทางการดำเนินงานเพื่อขับเคลื่อนกลไกพัฒนาการศึกษาและการดูแลช่วยเหลือเด็กปฐมวัยจังหวัดราชบุรี ร่วมกันระหว่าง กสศ., ศึกษาธิการจังหวัด (ศจ.) ราชบุรี, สำนักงานพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์จังหวัด (พมจ.) ราชบุรี, สำนักงานสาธารณสุขจังหวัด (สสจ.) ราชบุรี, กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น (สอ.) จ.ราชบุรี และ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา (สพป.) ราชบุรี เขต 1 ดังนี้

1) เมื่อมีการจัดตั้งสมัชชาการศึกษาจังหวัดราชบุรีอย่างเป็นทางการแล้ว ในวาระงานเด็กปฐมวัยจะมีศจ.ราชบุรี ที่รับผิดชอบในภาพรวมงานปฐมวัยของทั้งจังหวัดและกำกับให้เป็นไปตามมาตรฐาน โดยมีการแบ่งหน้าที่ความรับผิดชอบกันระหว่างหน่วยงานข้างต้น โดยจะมีการประสานความร่วมมือกันในเรื่องส่งต่อและแลกเปลี่ยนข้อมูล

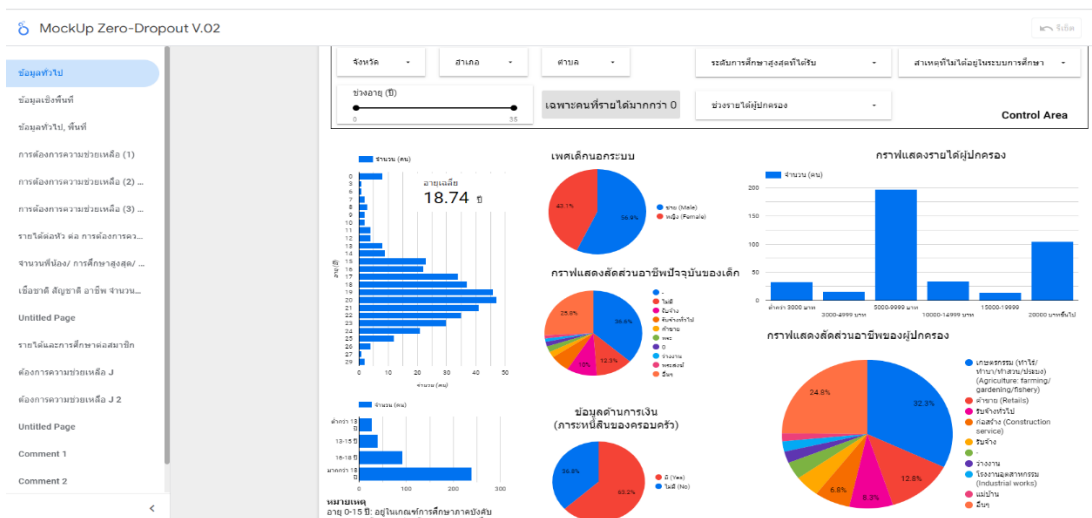
2) กำหนดโจทย์เชิงประเด็นในการทำงาน โดยใช้โครงการเป็นตัวขับเคลื่อน และพัฒนาเป็นโจทย์เชิงระบบในการทำงานร่วมกันระหว่างหน่วยงาน มีคณะทำงานขับเคลื่อนของจังหวัด โดยมีสมัชชาการศึกษาเป็นกลไก และ กสศ. สนับสนุนการทำงานและงบประมาณ

3) ควรมีการจัดตั้ง Core Team ระดับจังหวัดและระดับอำเภอจากหน่วยงานต่าง ๆ มีการจัดสรรงบประมาณให้ระดับอำเภอดำเนินการกิจกรรมต่าง ๆ เช่น ประชุมร่วมกับผู้ปกครองและครูของศูนย์พัฒนาเด็กต่อไป

นอกจากนี้ โครงการจัดการความรู้เพื่อขับเคลื่อนการช่วยเหลือเด็กและเยาวชนในภาวะวิกฤตทางการศึกษา จังหวัดราชบุรี ภายใต้โครงการ Zero Dropout ได้ถอดบทเรียนการช่วยเหลือเด็กและเยาวชนในภาวะวิกฤตทางการศึกษา จังหวัดราชบุรี โดยมีข้อเสนอในการจัดทำกลไกระดับจังหวัดในการดำเนินภารกิจดังกล่าว กล่าวคือ แม้ว่าโรงเรียนจะมีกลไกเฝ้าระวังและติดตามเด็กและเยาวชนกลุ่มเสี่ยงอยู่แล้ว แต่ยังไม่ปรากฏกระบวนการหรือมาตรการที่ชัดเจนในการรองรับหรือให้ความช่วยเหลือเด็กกลุ่มเสี่ยงเหล่านี้ อีกทั้งในการให้ความช่วยเหลือดูแลในเบื้องต้นควรคำนึงถึงความซับซ้อนของโครงสร้างปัญหาหรือปัจจัยเสี่ยงหลุดจากระบบการศึกษาด้วย ทำให้แนวทางการดำเนินงานหลังจากพบกลุ่มเสี่ยงในโรงเรียนแล้วจะต้องสอดคล้องกับสภาพปัญหาของเด็กและเยาวชนแต่ละกลุ่มที่ไม่อาจเป็นเพียงการช่วยเหลือในมิติการศึกษาเพียงอย่างเดียว ทั้งนี้ การขับเคลื่อนการช่วยเหลือเด็กและเยาวชนในภาวะวิกฤตทางการศึกษาจังหวัดราชบุรีควรเริ่มต้นจากการสั่งสมต้นทุนในการทำงาน เช่น เครือข่ายการทำงาน ฐานข้อมูล และกลไกการประสานความร่วมมือ โดยอาจใช้แนวทางการดำเนินงานตามหลักการการจัดการศึกษาเชิงพื้นที่ (ABE) เป็นต้นแบบในการขับเคลื่อนการทำงานซึ่งไม่เพียงแต่จะเป็นประโยชน์ต่อการทำงานเพื่อช่วยเหลือเด็กและเยาวชนในภาวะวิกฤตทางการศึกษาแล้วยังช่วยสร้างต้นทุนสำคัญในการสนับสนุนความเสมอภาคทางการศึกษา ในมิติอื่น ๆ

2. การจัดทำระบบฐานข้อมูล Zero Dropout จังหวัดราชบุรี

โครงการพัฒนา Roadmap และการบริหารจัดการสำหรับโครงการ Zero Dropout จังหวัดราชบุรี ได้ดำเนินการพัฒนาฐานข้อมูลและระบบสารสนเทศจะมีส่วนช่วยในการค้นหา ติดตาม เฝ้าระวัง ป้องกันปัญหาเด็กหลุดออกจากการวิเคราะห์ปัจจัยเสี่ยงต่าง ๆ และสามารถช่วยสนับสนุนการออกแบบกลไกการทำงานในระดับพื้นที่ นอกจากนี้ยังตอบสนองต่อวัตถุประสงค์ในภาพใหญ่คือ การสนับสนุนเพื่อพัฒนาการศึกษากายภาพของประชากรตั้งแต่แรกเกิด และวิเคราะห์แผนการพัฒนากำลังคนจากข้อมูลประชากรในจังหวัดราชบุรีในระยะยาว

3. นวัตกรรมเพื่อสร้างการเปลี่ยนแปลงเชิงระบบเพื่อนำไปสู่การบรรลุเป้าหมาย Zero Dropout อย่างยั่งยืน (ระบบนิเวศการเรียนรู้ที่ยืดหยุ่น การจัดสรรทรัพยากรเพื่อลดความเหลื่อมล้ำ และกลไกคุ้มครองทางสังคมครอบคลุมทุกมิติ)

3.1 พื้นที่นวัตกรรมการเรียนรู้ตอบโจทย์ชีวิต

โครงการ Zero Dropout จังหวัดราชบุรีได้ขับเคลื่อนการจัดทำพื้นที่นวัตกรรมการเรียนรู้ตอบโจทย์ชีวิตจังหวัดราชบุรี โดยมีโครงการ “1 โรงเรียน 3 รูปแบบ” เป็นนวัตกรรมพื้นที่การเรียนรู้รูปแบบใหม่ที่หลายกำแพงโรงเรียน ปรับตัวเองให้ยืดหยุ่น สร้างพื้นที่การเรียนรู้ให้เด็กในระบบ นอกโรงเรียนและตามอัธยาศัย สามารถเรียนร่วมกันได้ ลดอัตราการหลุดนอกระบบให้เป็นศูนย์ ซึ่งสถานศึกษาสามารถจัดการศึกษาได้ 3 รูปแบบหรือแบบใดแบบหนึ่ง ได้แก่ การศึกษาในระบบ การศึกษานอกระบบ และการศึกษาตามอัธยาศัย สอดคล้องกับสภาพปัญหาความต้องการของผู้เรียนแต่ละกลุ่ม และสอดคล้องกับศักยภาพและความสนใจ

โดยในวันที่ 15 กันยายน 2566 กสศ. สพ.ราชบุรี เขต 1 บริษัท แอสเสอรี่ จำกัด (มหาชน) ศึกษาธิการจังหวัดราชบุรี ในนามสมาคมวิชาการศึกษาจังหวัดราชบุรี และภาคีเครือข่าย ได้ร่วมกันจัดงาน “Zero Dropout ราชบุรี เดินหน้าพื้นที่นวัตกรรมการเรียนรู้ตอบโจทย์ชีวิต” ณ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาราชบุรี เขต 1 เพื่อเป็นการแสดงเจตนารมณ์ร่วมกันในการเดินหน้าสร้างพื้นที่นวัตกรรมการเรียนรู้ที่ตอบโจทย์ชีวิต และมีการมอบทุนสนับสนุนเยาวชนการศึกษาทางเลือก จาก 5 อำเภอ จำนวน 225 คน

สำหรับโครงการ 1 โรงเรียน 3 รูปแบบ เริ่มต้นขึ้นโดยโรงเรียนในสังกัด สพ.ราชบุรี เขต 1 จำนวน 12 โรงเรียน ทั้งในระดับประถมศึกษาและมัธยมศึกษา อีกทั้งมีการริเริ่มศูนย์การเรียนรู้สร้างโอกาส ซึ่งเป็นพื้นที่การเรียนรู้ที่สร้างความร่วมมือให้ทุกภาคส่วนร่วมจัดการศึกษาได้อย่างเต็มที่ โดยออกแบบการเรียนรู้ให้เหมาะสมกับความต้องการของผู้เรียนเป็นรายคน (Personalized Learning) มีความยืดหยุ่น ไร้เวลา รูปแบบ และเงื่อนไขการเข้าเรียน ไม่มีข้อจำกัดเรื่องอายุของผู้เรียน สามารถเรียนไปด้วยและทำงานไปด้วยได้ รวมถึงสร้างแหล่งเรียนรู้ในช่องทางต่างๆ เช่น Mobile School นอกจากนี้ยังมีความร่วมมือกับสถานประกอบการ ภาคเอกชนในพื้นที่หรือเครือข่ายที่มีความเชี่ยวชาญเพื่อไปฝึกงาน เรียนรู้จากการลงมือปฏิบัติ และจากประสบการณ์จริง เพื่อให้ค้นพบศักยภาพของตนเอง รวมถึงเรียนผ่านดิจิทัล แพลตฟอร์มได้ทุกที่ทุกเวลา เปลี่ยนบทบาทของครูจากผู้สอนให้นักบรรยายให้กลายเป็นนักจัดการศึกษา นักจัดการเรียนรู้ โดยมีแผนสร้างความรู้ความเข้าใจเพื่อขยายไปทุกเขตพื้นที่การศึกษาในจังหวัดราชบุรี

พื้นที่ดำเนินการ ได้แก่

- 1) สถานศึกษาต้นแบบการศึกษาที่ยืดหยุ่นและตอบโจทย์ชีวิต (1 โรงเรียน 3 รูปแบบ)
ในจังหวัดราชบุรี จำนวนรวม 4 โรงเรียน ดังนี้

ลำดับ	โรงเรียน	อำเภอ	กลุ่ม
1	โรงเรียนนมหาราช 7	จอมบึง	โรงเรียนต้นแบบ
2	โรงเรียนอนุบาลสวนผึ้ง	สวนผึ้ง	โรงเรียนต้นแบบ
3	โรงเรียนวัดดอนตลุง(ราษฎร์ศรัทธาทาน)	เมือง	โรงเรียนต้นแบบ
4	โรงเรียนเนกขัมวิทยา	เมือง	โรงเรียนต้นแบบ

- 2) สถานศึกษาร่วมพัฒนาการศึกษาที่ยืดหยุ่นและตอบโจทย์ชีวิต (1 โรงเรียน 3 รูปแบบ)
ในจังหวัดราชบุรี จำนวนรวม 8 โรงเรียน ดังนี้

ลำดับ	โรงเรียน	อำเภอ	กลุ่ม
1	โรงเรียนบ้านตะโกล่าง	สวนผึ้ง	โรงเรียนร่วมพัฒนา
2	โรงเรียนสินแร่สยาม	สวนผึ้ง	โรงเรียนร่วมพัฒนา
3	โรงเรียนรุจิรพัฒน์	สวนผึ้ง	โรงเรียนร่วมพัฒนา
4	โรงเรียนกลุ่มนักข่าวหญิง 2 (บ้านบ่อหวี)	สวนผึ้ง	โรงเรียนร่วมพัฒนา
5	โรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดนตะโกปิดทอง	สวนผึ้ง	โรงเรียนร่วมพัฒนา
6	โรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดนบ้านถ้ำหิน	สวนผึ้ง	โรงเรียนร่วมพัฒนา
7	โรงเรียนบ้านโป่งกระทิงบน	บ้านคา	โรงเรียนร่วมพัฒนา
8	โรงเรียนบ้านบึง (สันติมนิประชาสรรค์)	บ้านคา	โรงเรียนร่วมพัฒนา

ผลจากโครงการนี้ ทำให้เด็กบางคนสะท้อนกลับมาว่า การเรียนในรูปแบบนี้ ทำให้มีโอกาสได้เรียนจนจบการศึกษา มากกว่าที่ต้องเข้าห้องเรียนในระบบปกติ เพราะสามารถปฏิบัติตามใบงาน หรือหากสอบไม่ผ่านก็ยังมีโอกาสสอบใหม่จนกว่าจะผ่านได้ หลายคนมีความสุขกับการเรียนมากขึ้น และหลายคนก็เริ่มมองเห็นเป้าหมายในชีวิตอีกครั้ง

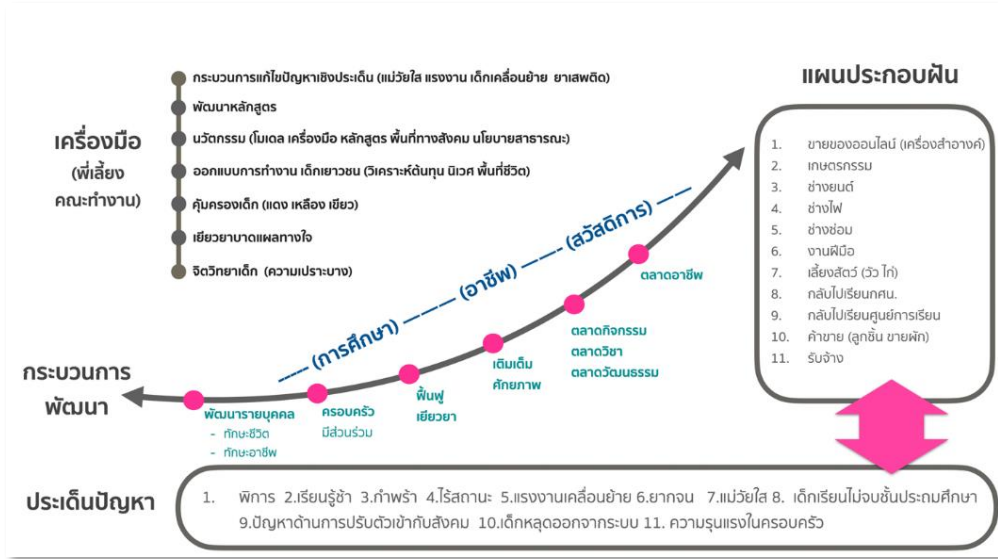
พลตำรวจเอกเพิ่มพูน ชิดชอบ รัฐมนตรีว่าการกระทรวงศึกษาธิการ ลงพื้นที่ศึกษาดูงานโครงการ “1 โรงเรียน 3 รูปแบบ” ที่โรงเรียนนวมราช 7 จังหวัดราชบุรี โดยรมว.ศธ. ให้แนวทางว่า “1 โรงเรียน 3 รูปแบบ เป็นหนึ่งในแนวทางการแก้ไขปัญหาการหลุดออกจากระบบการศึกษาของนักเรียน เมื่อมีต้นแบบทำได้แล้วให้ขยายผลไปยังโรงเรียนอื่นๆ ควรจัดทำสื่อ เพื่อให้เรียนรู้ร่วมกัน Anywhere Anytime การศึกษาที่ยืดหยุ่น ต้องมีคุณภาพ และการแก้ปัญหาเด็กหลุดจากระบบการศึกษานั้น ยิ่งรู้สาเหตุปัญหาของเด็กได้มาก ก็จะหาวิธีแนวทางแก้ไขได้”

3.2 โครงการพัฒนาการเรียนรู้และพัฒนาคุณภาพชีวิต เพื่อสร้างความเสมอภาคทางการศึกษา เด็กนอกระบบจังหวัดราชบุรี “โมเดลพื้นที่ชีวิตเด็กนอกระบบราชบุรี”

ในช่วงเดือนพฤษภาคม 2566 กุมภาพันธ์ 2567 โครงการได้มีการจัดประชุมเพื่อชี้แจงความเข้าใจกับคณะทำงานระดับอำเภอ ทั้ง 5 อำเภอ ประกอบด้วยอำเภอเมือง อำเภอบ้านโป่ง อำเภอบ้านคา อำเภอสวนผึ้ง และอำเภोजอมบึง ซึ่งเป็นกระบวนการเรียนรู้เพื่อแลกเปลี่ยนสถานการณ์ปัญหากลุ่มเด็กเยาวชนนอกระบบการศึกษาในพื้นที่ดังกล่าว สสำรวจประเด็นปัญหาที่เยาวชนกำลังเผชิญอยู่ และออกแบบรูปแบบการช่วยเหลือตามความเหมาะสมของเยาวชนแต่ละพื้นที่ผ่านกิจกรรม “Body Scan” โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อให้กลุ่มเป้าหมายรู้จักบุคลิกภาพเบื้องต้นของตนเองแล้วจึงค่อยๆ ออกแบบรูปแบบอนาคตของตนเองตามความชอบและความถนัด โดยมีหัวข้อในการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกันระหว่างกลุ่มเยาวชน พี่เลี้ยง

อีกทั้งได้มีการลงพื้นที่ในระดับหมู่บ้าน/ตำบล เพื่อชี้แจงสร้างความเข้าใจกับเด็กเยาวชนและครอบครัว กลุ่มเป้าหมายเป็นรายกรณี และเก็บข้อมูล สัมภาษณ์เพื่อออกแบบรูปแบบการพัฒนาศักยภาพและวางแผนชีวิต ร่วมกันระหว่างเด็กเยาวชนและครอบครัว โดยมีทีมประสานแกนอำเภอเป็นผู้ให้การสนับสนุนและให้คำปรึกษา ขณะเดียวกันก็ได้จัดเวทีการพัฒนาคู่มือกระบวนการพัฒนาและป้องกันปัญหาเด็กนอกระบบการศึกษา ร่วมกับภาคีเครือข่ายคนทำงานด้านเด็กเยาวชนนอกระบบ เพื่อแลกเปลี่ยนเรียนรู้ กระบวนการทำงาน การออกแบบ รูปแบบการช่วยเหลือ กิจกรรมสร้างสรรค์ รูปแบบการพัฒนาศักยภาพตามความเหมาะสมของเด็กเยาวชนในแต่ละกลุ่มประเด็นปัญหา รวบรวมเป็นองค์ความรู้เฉพาะด้านที่สามารถนำมาประยุกต์ใช้ในการทำงานด้านเด็ก เยาวชนนอกระบบในจังหวัดราชบุรีได้อย่างหลากหลายและเป็นรูปธรรม

นอกจากนี้ ได้มีการมอบทุนการศึกษาและพัฒนาอาชีพให้แก่เด็กเยาวชนที่เข้าร่วมโครงการจำนวน 225 คน ใน 5 อำเภอ เพื่อนำไปเป็นทุนในการคืนสู่ระบบการศึกษาไม่ว่าจะเรียนในโรงเรียน หรือ ศึกษาต่อ การศึกษานอกโรงเรียน (กศน.) และศึกษาต่อในรูปแบบของศูนย์การเรียน ทั้งนี้เด็กเยาวชนส่วนใหญ่นำทุนไปใช้ในการตั้งต้นประกอบอาชีพตามความสนใจภายใต้ข้อจำกัดของตนเอง นำไปสู่การสร้างพื้นที่ในการเสริมสร้าง คุณภาพชีวิต และเป็นต้นแบบให้กับเด็กเยาวชนนอกระบบในพื้นที่ได้เห็นรูปธรรมในการสร้างการเปลี่ยนแปลง เพื่อตนเองภายใต้การสนับสนุนทุนของโครงการ ขยายผลไปยังกลุ่มเป้าหมาย จำนวน 175 คน ซึ่งเป็นเด็ก เยาวชนที่อยู่นอกระบบการศึกษา บางคนประกอบอาชีพเลี้ยงดูตนเองและครอบครัว บางส่วนยังไร้สถานะทาง บุคคลและเป็นแรงงานเคลื่อนย้าย บ้างเผชิญกับปัญหาสุขภาพจิต และมีความบกพร่องทางด้านร่างกาย (พิการ) เด็กเยาวชนเหล่านี้กำลังทำแผนประกอบฝันของตนเอง ภายใต้งบประมาณที่ทางโครงการได้ตั้งไว้อย่างตั้งใจ ซึ่ง สามารถแบ่งออกได้ จำนวน 11 ประเภทด้วยกัน เช่นการค้าขายออนไลน์ เกษตรกรรม อาชีพช่าง งานฝีมือ การ เลี้ยงสัตว์ งานรับจ้างและการกลับคืนสู่ระบบการศึกษาทั้งในรูปแบบของโรงเรียนภาคบังคับและการศึกษาตาม อัจฉริยะ

คณะทำงานยังได้มีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้เรื่องกระบวนการในการพัฒนาศักยภาพของกลุ่มเป้าหมาย ในประเด็นที่สำคัญ 3 ประเด็นคือการศึกษา อาชีพ และสวัสดิการ การเสนอแนะเครื่องมือในการทำงานเพิ่มเติม สำหรับพี่เลี้ยงคณะทำงานตำบลอำเภอในพื้นที่ ไม่ว่าจะเป็นความรู้ด้านจิตวิทยาเด็กเปราะบาง กระบวนการเยียวยาบาดแผลทางใจ การคุ้มครองเด็ก การออกแบบการทำงานประเด็นเด็กเยาวชนเปราะบาง การสร้างนวัตกรรม การพัฒนาหลักสูตรและกระบวนการแก้ไขปัญหาเด็กเยาวชนเชิงประเด็น เพื่อสร้างกระบวนการในการแก้ไขปัญหาในพื้นที่ได้อย่างต่อเนื่องและเป็นรูปธรรมโดยคนในพื้นที่เป็นเจ้าของปัญหา เพื่อลูกหลานของชุมชนได้รับการโอบอุ้มคุ้มครองอย่างเป็นระบบและไร้รอยต่อ

3.3 ศูนย์ช่วยเหลือเด็กและเยาวชนในภาวะวิกฤตทางการศึกษา

ในปี 2566 กสศ. ได้ดำเนินงานโครงการศูนย์ช่วยเหลือเด็กและเยาวชนในภาวะวิกฤตทางการศึกษา ภายใต้โครงการมาตรการลดความเหลื่อมล้ำทางการศึกษาจังหวัดราชบุรี (Zero Dropout) เพื่อช่วยเหลือเด็กและเยาวชนที่ได้รับผลกระทบจากวิกฤติต่าง ๆ ให้สามารถกลับเข้าสู่ระบบการศึกษาและป้องกันการหลุดออกจากระบบการศึกษา โดยมีพื้นที่การดำเนินงาน 4 สังกัด ได้แก่ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาราชบุรี เขต 1 สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาราชบุรี เขต 2 สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาราชบุรี และสำนักงานอาชีวศึกษาจังหวัดราชบุรี และในปีนี้ได้มุ่งเน้นขยายพื้นที่ดำเนินงานไปยังสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาราชบุรี และสำนักงานอาชีวศึกษาจังหวัดราชบุรี ซึ่งมีเด็กและเยาวชนได้รับการช่วยเหลือจำนวนรวม 328 คน

ภาพที่ 1 : เยี่ยมบ้านเด็กและเยาวชนในภาวะวิกฤตทางการศึกษา

ข้อมูลศูนย์ช่วยเหลือเด็กและเยาวชนในภาวะวิกฤตทางการศึกษา กสศ. จังหวัดราชบุรี (ณ กันยายน 2566) พบว่า เด็กและเยาวชนในภาวะวิกฤตทางการศึกษาอาศัยอยู่กับญาติมีจำนวนมาก (ร้อยละ 41.23) รองลงมาคือพักอาศัยอยู่กับพ่อหรือแม่ ข้อมูลดังกล่าวแสดงถึงลักษณะความเป็นอยู่ที่โดดเด่นของเด็กซึ่งสอดคล้องกับการระบุนสาเหตุของการเสี่ยงหลุดจากระบบการศึกษาที่ส่วนใหญ่ได้รับผลกระทบจากปัญหาครอบครัว ครอบครัวของผู้ได้รับทุนมีรายได้รวม/จำนวนสมาชิกเฉลี่ยเท่ากับ 1,250 บาท ในขณะที่ปริมาณหนี้สินของครัวเรือนผู้รับทุนมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 20,000 บาท ข้อมูลนี้สะท้อนให้ถึงภาวะเรื้อรังวิกฤตทางเศรษฐกิจของครอบครัวของเด็กซึ่งอาจส่งผลกระทบต่อความสามารถในการสนับสนุนการศึกษาของบุตรหลานในระยะยาว ผู้รับทุนส่วนใหญ่ประสบปัจจัยเสี่ยงหลุดจากระบบการศึกษาจาก 2 สาเหตุพร้อมกันจำนวนมากที่สุด ได้แก่ ประสบปัญหาด้านเศรษฐกิจและปัญหาครอบครัว การวิเคราะห์เชิงคุณภาพ พบว่า การลงพื้นที่เพื่อเก็บข้อมูลเชิงลึกพบว่า ผู้รับทุน 3 ใน 5 คน ที่เป็นกรณีศึกษาในการศึกษาคั้งนี้อยู่ในครอบครัวแออัด คือกินและมารดาหย่าร้างกัน และ 2 ใน 3 รายถูกทิ้งไว้ให้ผู้สูงอายุเลี้ยงดูโดยไม่ได้ส่งเสียค่าเลี้ยงดูแต่อย่างใด ประกอบกับการประสบปัญหาภาวะยากจนทำให้รายได้ไม่เพียงพอต่อค่าใช้จ่ายในชีวิตประจำวันของทั้งครอบครัว นอกจากนี้พบว่าการไร้สัญชาติของเด็กและเยาวชนเป็นอุปสรรคอย่างยิ่งต่อการให้ความช่วยเหลือเด็กและเยาวชนในภาวะวิกฤตทางการศึกษาอย่างยิ่งย่น แม้ว่าในเบื้องต้นเด็กกลุ่มนี้สามารถได้รับการพิจารณาให้รับทุนการศึกษาจากโครงการได้ แต่มีข้อจำกัดในการให้ความช่วยเหลือในด้านการสร้างอาชีพและรายได้ของผู้ปกครองเพื่อเพิ่มความสามารถในการอุปการะทางการศึกษาได้อย่างต่อเนื่อง

3.4 โครงการพัฒนากลไกอาสาสมัครเพื่อช่วยเหลือเด็กปฐมวัยและเด็กนอกระบบการศึกษาให้สามารถเข้าถึงโอกาสทางการศึกษา

โครงการพัฒนากลไกอาสาสมัครเพื่อช่วยเหลือเด็กปฐมวัยและเด็กนอกระบบการศึกษาให้สามารถเข้าถึงโอกาสทางการศึกษา โดยมีการพัฒนานวัตกรรมหลักสูตรอาสาสมัคร 3 พลัง เพื่อเป็น Case Manager ในพื้นที่ให้เป็นผู้ที่มีความรู้ด้าน สุขภาพ การคุ้มครองสวัสดิภาพ สวัสดิการ และการศึกษา (อสม. อพม. และอาสาสมัครการศึกษา) ในคนๆเดียวโดยมีการประชุมความร่วมมือกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง หลักสูตรดังกล่าว จะได้รับการขยายผลเพื่อถ่ายทอดองค์ความรู้ให้กับ อสม. อพม. ทั่วประเทศ อันจะเป็นพลังสำคัญ ที่หนุนเสริมการประกาศนโยบาย Zero Dropout ของรัฐบาล

โครงการอบรมกลไกอาสาสมัคร 3 พลังเพื่อดูแลเด็กปฐมวัยและเด็กนอกระบบการศึกษาจังหวัดราชบุรี วัตถุประสงค์เพื่อพัฒนากลไกอาสาสมัคร 3 พลังที่จะเข้ามาช่วยดูแลเด็กปฐมวัยที่ยากจนและเด็กนอกระบบการศึกษาในจังหวัดราชบุรี ที่มีอายุอยู่ในช่วง 2 – 15 ปี ซึ่งถือเป็นช่วงวัยที่ยังอยู่ในการศึกษาภาคบังคับ แต่ต้องหลุดจากระบบการศึกษา กสศ.เห็นความจำเป็นที่ต้องมีกลไกในระดับพื้นที่ที่จะเป็นข้อต่อสำคัญระหว่างเด็กและเยาวชนกลุ่มเปราะบางกับทรัพยากรที่มีอยู่ในจังหวัดราชบุรี เพื่อมุ่งสู่การเป็น Zero Dropout อันเป็นหมุดหมายสำคัญของจังหวัดราชบุรีที่เด็กหลุดจากระบบการศึกษาต้องเป็น “ศูนย์”

(1) เกิดหลักสูตรพัฒนาอาสาสมัครเพื่อช่วยเหลือเด็กปฐมวัยยากจนและเด็กนอกระบบการศึกษาให้สามารถเข้าถึงโอกาสทางการศึกษา ที่มาจากการประชุมผู้ทรงคุณวุฒิที่เกี่ยวข้องเพื่อจัดทำหลักสูตรที่มีองค์ประกอบใน 3 มิติ ได้แก่ มิติด้านการศึกษา มิติด้านสวัสดิการสังคม และมิติด้านการสาธารณสุข

(2) เมื่อวันที่ 8 ธันวาคม 2566 จัดการประชุมอบรมอาสาสมัคร 3 มิติ เพื่อพัฒนาอาสาสมัคร 3 พลังที่จะมีความรู้อย่างน้อย 3 ด้าน ได้แก่ ด้านสวัสดิการสังคม ด้านการสาธารณสุข และด้านการศึกษา โดยผู้เข้ารับการอบรมที่เป็นอาสาสมัคร 3 พลังที่เข้าร่วมการอบรมครั้งนี้มีจำนวนทั้งสิ้น 125 คน จาก 10 อำเภอในจังหวัดราชบุรี โดยทุกท่านมีบทบาทเป็นอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน (อสม.) และเป็นอาสาสมัครพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ (อพม.)

(3) ปัจจุบันอาสาสมัครได้ดำเนินการค้นหาเด็กปฐมวัยและเด็กนอกระบบการศึกษา ในพื้นที่ 10 อำเภอในจังหวัดราชบุรี จำนวน 250 คน เรียบร้อยแล้วอยู่ระหว่างวางแผนดำเนินการช่วยเหลือร่วมกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องต่อไป

3.5 โครงการจัดสรรทรัพยากรตามกรอบมาตรฐานขั้นพื้นฐานในการจัดการศึกษาที่มีคุณภาพ (Fundamental School Quality Levels: FSQL) ของโรงเรียนขนาดเล็กในพื้นที่ห่างไกล

กสศ. ร่วมมือกับธนาคารโลก มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิตย์ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าธนบุรี และสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (สพฐ.) ในการพัฒนากรอบมาตรฐานขั้นพื้นฐานในการจัดการศึกษาที่มีคุณภาพของโรงเรียน (Fundamental School Quality Levels: FSQLs) โดยมีเป้าหมายในการแก้ปัญหาความเหลื่อมล้ำของการจัดสรรทรัพยากรในโรงเรียนขนาดเล็กที่มีความขาดแคลนด้านทรัพยากรในพื้นที่ห่างไกล (Small Protected School) และทดลองนำร่องเก็บข้อมูลคุณภาพของโรงเรียน เพื่อสนับสนุนให้เกิดการกระจายทรัพยากรทางการศึกษาไปยังสถานศึกษาแต่ละประเภทที่มีความจำเป็นและความต้องการด้านทรัพยากรแตกต่างกัน และจัดทำข้อเสนอในการสนับสนุนโรงเรียนตามลำดับความสำคัญของการจัดสรรทรัพยากรและความจำเป็นตามมาตรฐานขั้นพื้นฐานของการจัดการศึกษาที่มีคุณภาพของโรงเรียน

ในปี 2566 โครงการ FSQL ได้ดำเนินการลงพื้นที่เพื่อสำรวจและประเมินคุณภาพโรงเรียนเป้าหมายในจังหวัดราชบุรีตามกรอบ FSQL ในด้านโครงสร้างพื้นฐาน สาธารณูปโภคของโรงเรียน และการเข้าถึงโรงเรียน และจัดทำรายการที่เห็นควรให้สนับสนุนโรงเรียนใน 3 ด้าน ได้แก่ ด้านความปลอดภัย ด้านคุณภาพชีวิต และ

ด้านอาคารและสถานที่ โดยได้คณะวิจัยจัดทำรายการที่เห็นสมควรให้โรงเรียนได้รับการสนับสนุนเงินบริจาค เพื่อเสนอต่อบริษัท แสตนลิริ จำกัด (มหาชน) จนนำมาซึ่งการคัดเลือกโรงเรียนเป้าหมาย ได้แก่ โรงเรียนโรตารี 1 บ้านพุน้ำร้อน (ตำบลบ้านบึง อำเภอบ้านคา จังหวัดราชบุรี มีนักเรียน จำนวน 106 คน และครู จำนวน 10 คน) พร้อมกับการจัดทำรายละเอียดข้อมูลการปรับปรุงโรงเรียน และจำนวนงบประมาณสำหรับสนับสนุนการปรับปรุงโรงเรียนให้มีมาตรฐานขั้นพื้นฐานที่เพียงพอต่อการจัดการศึกษาอย่างมีคุณภาพ ซึ่งในครั้งนี้จะเป็นการปรับปรุงอาคารเรียนชั้นอนุบาลภายในเดือนมกราคมถึงกุมภาพันธ์ 2567 โดยมีการรื้อถอนหลังคาและฝ้าเพดานเดิมที่มีปัญหา พร้อมติดตั้งหลังคา ฝ้าเพดานและระบบไฟฟ้าแสงสว่างใหม่ให้ได้มาตรฐาน ทั้งนี้ กสศ. จะดำเนินการลงพื้นที่เพื่อจัดทำสื่อประชาสัมพันธ์สำหรับสื่อสารกับสังคม ผู้บริจาคและสาธารณชน ตลอดจนติดตามการดำเนินงานของโรงเรียนตามข้อเสนอปรับปรุงโรงเรียน และขยายผลการดำเนินโครงการไปยังโรงเรียนอื่นๆ ต่อไป

.....